

Asia: VN/16357/2020

Lausuntopyyntö julkisen hallinnon tiedon laatukriteereistä

Laatukriteerikokonaisuus ja sen vaikuttavuus

Miltä laatukriteerikokonaisuus vaikuttaa?

Väylävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua laatukriteerikriteerikokonaisuuteen.

Pidämme laatukriteeristön ja mittareiden määrittelytyötä tärkeänä ja välttämättömänä tehtävänä. Tietojen laaja-alainen hyödyntäminen edellyttää, että tietojen laatu on riittävä ja tietojen laatua ei voida ilman laatua kuvailevia tietoja varmentaa.

Laatukriteerien käyttöönoton hyötyjä on kuvattu raportissa hyvin, mutta hyötyjen visualisointi kuvien, kaavioiden tai listauksien avulla edistää hyvin myös asian tärkeyden ymmärtämistä työn jalkautusvaiheessa.

Eräs ilmeisimmistä laatutietojen hyödyistä on, että pystytään kohdistamaan laadun parantamisen toimenpiteitä oikeaan paikkaan. Tämä hyöty on tärkeää tuoda selkeästi esiin, sillä se on se peruste, jolla laatutietojen parantamisen hyödyt ensimmäisenä vaikuttavat organisaation "sisäiseen" toimintaan.

Kuinka hyvin laatukriteerit ja mittarit tukevat yhteismitallista tiedon laadun tunnistamista ja siitä keskustelemista julkishallinnossa?

Nyt määritellyt laatukriteerit vaikuttavat olevan melko yleisellä tasolla eikä niiden avulla vielä päästä kovin syvällisesti tutustumaan tiedon laatuun. Nykyinen määrittely toimii siis mielestämme hyvänä johdatuksena asiaan, mutta varsinainen laadun tunnistaminen ja vertailu tulee vaatimaan huomattavasti tarkempia kriteereitä, mittareita sekä ohjeita niiden käyttämiseen.

Missä yhteyksissä laatukriteeristön mukainen yhteinen tiedon laadun tunnistaminen ja määrittely tukisi julkishallinnon tiedon hyödyntämistä ja avaamista?

Yleensä organisaatioiden sisäisessä tiedon hyödyntämisessä on perinteisesti ollut vain vähän tarvetta kattaville meta- ja laatutiedoille. Jos tarpeita on ilmennyt, tietämys tietojen laadusta on löytynyt tietoa käsitteleviltä asiantuntijoilta, monesti kirjaamattomassa muodossa, ja he ovat pystyneet vastaamaan laatuun liittyviin kysymyksiin. Tämä toimintamalli ei ole riittävä tilanteissa, missä tietojen hyödyntämisen määrä organisaation ulkopuolella lisääntyy paljon. Toisin sanoen, yhteinen tiedon laadun tunnistaminen ja määrittely on tietojen laaja-alaisen hyödyntämisen edellytys. Ilman yhteismitallisia laatutietoja tietojen hyödyntäjien odotukset tietojen hyödynnettävyydelle voivat olla ylimitoitettuja.

Miten hyvin laatukriteeristö ja mittaristo toimisi tiedon laadun parannuksen tukena pidemmällä tähtäimellä?

Laatukriteeristön ja mittaristojen avulla on mahdollista asettaa tavoitetasoja tiedon laadulle. On kuitenkin tarpeellisesta erottaa huolellisesti laatutietojen tuottaminen varsinaisesta tietojen laadun parantamistoiminnasta, ja muistaa, ettei laatutietojen tuottaminen välttämättä johda tietojen laadun parantumiseen.

Tiedon käyttäjän tulokulma laatukriteeristöön ja mittaristoon

Miltä laatukriteerien ja mittarien kokonaisuus vaikuttaa tiedon käyttäjän näkökulmasta?

Laatukriteerien kokonaisuus kuvailee tiedon käyttäjälle hyvin tietoa. Moni laatukriteeri ja mittari jää kuitenkin yleiselle tasolle ja kuvailee enemmän tiedon luonnetta kuin laatua.

Tuottaako se riittävän kuvan yksittäisen tietoaineiston laadusta sen käyttäjän tueksi?

Tämä riippuu kyseessä olevasta tiedosta, käyttötarkoituksesta ja siitä, miten tarkalle tiedon tasolle kyseistä laatukriteeriä on sovellettu.

Tiedon tuottajan tulokulma laatukriteeristöön ja mittaristoon

Miltä laatukriteerien ja mittarien käyttöönotto tiedon avaamisen yhteydessä vaikuttaisi tiedon tuottajan näkökulmasta?

Emme sitoisi laatukriteerien ja mittarien käyttöönottoa tiedon avaamiseen yhteydessä tapahtuvaksi toimenpiteeksi. Tietojen avaaminen on laajasti hyötyä tuova toimenpide eikä sitä pitäisi jättää tekemättä laatutietojen puutteen takia.

Mitä laatukriteerien ja mittarien käyttöönotto tiedon tuottajan näkökulmasta edellyttäisi?

Laatutulkinnan ulottaminen organisaation suureen tietovarantoon voi olla valtava operaatio, jos tarkastelu tehdään kaikille tiedoille, viedään tietojen ominaisuustietotasolle asti ja sovelletaan vielä joillekin tiedoille useita eri mittareita. On siis todennäköistä, että useimmissa tapauksissa tarvitaan harkintaa ja priorisointia siihen, mitkä tiedot ensimmäisenä ansaitsevat päästä laatutarkasteluun mukaan. Tämän takia laatutietotyöhön ei voi suhtautua yksittäisenä projektina vaan pysyvänä osana hyvää tiedonhallintaa.

Laatukriteerien laatimistyön tavoitteena on ollut matala kynnys laatukriteerien ja mittariston käyttöönottoon. Tätä tavoitetta auttaisi vertailuaineistojen lisääminen mukaan määrittelyyn. Jokainen laatutarkastelu tarvitsee aina vertailukohdan. Joskus se on ns. totuusaineisto, joka voi olla

maastosta erillisellä otannalla mitattu. Toisinaan taas laatutieto voidaan tuottaa vertaamalla tietoa niihin määrittelyihin jotka tietoa koskevat (esim. arvojoukot, tietotyypit, vaadittavien desimaalien määrä jne.). Voidaanko kriteerien ja mittaristojen määrittelyä tarkentaa siten, että kuvataan millaisia vertailukohtia kukin vaatii. Tämä madaltaisi laatutietojen tuottajan kynnyksiä.

Laatukriteeristön ja mittariston hallinta

Millaiset tehtävät ovat mielestäsi laatukriteeristöä ja mittaristoa ylläpitävän ja kehittävän tahon tärkeimmät tehtävät?

Tahon tulee ymmärtää kattavasti toisistaan merkittävästi poikkeavia tietoaineistoja. Tahon tulisi ylläpidon ja kehittämisen lisäksi pyrkiä edistämään laatukriteeristön käyttöönottoa.

Minkälaista tukea ja koordinaatiota odotat tältä taholta?

Laatutietojen tuottamisen ja hyödyntämisen esimerkkien jakaminen organisaatioiden kesken olisi tärkeää.

Millainen verkostotoiminta edistäisi laatukriteeristön ja mittariston käyttämistä ja kehittämistä parhaiten?

Verkoston tulisi kattaa luonteeltaan erilaisia tietoja (taloustiedot, tilastotiedot, henkilötiedot, paikkatiedot, ajallisen ulottuvuuden sisältävät tiedot, analytiikan avulla tuotetut tiedot, "big data", jne.) hallitsevia tahoja.

Kummala Juuso

Pesu Matti
Väylävirasto